

Г. Т. Чехович,
к. е. н., доцент кафедри "Менеджмент організацій"
ПВНЗ "Херсонський економічно-правовий інститут"

НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ПІДТРИМАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В РЕГІОНАХ

G. Chekhovych,
k. e. n., dotsent kafedry "Menedzhment orhanizatsij" PVNZ "Khersons'kyj ekonomichno-pravovyj instytut"

DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION OF ECONOMIC POLICY IN MAINTAINING NATIONAL SECURITY IN THE REGIONS

Статтю присвячено дослідженню напрямів реалізації економічної політики у підтриманні національної безпеки в регіонах, сфер реагування державної політики на загрози, дослідженню зв'язку фіскальної та монетарної політики, а також сфери їх впливу для регулювання економічної безпеки в Україні, удосконаленню шляхів реалізації напрямів державної політики у підтриманні національної безпеки.

The article is devoted to the exploration of implementation of economic policy in maintaining national security in the regions, spheres response of the state policy on the threat. Research of connection of fiscal and monetary policy, as well as their sphere of influence for the regulation of economic security in Ukraine. Improvement of ways of realization of directions of the state policy in maintaining national security.

Ключові слова: національна безпека, економічна безпека, безпековий механізм, загрози економічній безпеці, політика державного реагування.

Key words: national security, economic security, security mechanism, a threat to the economic security policy of the state's response.

ВСТУП

На державному рівні для вирішення проблеми економічної безпеки зроблено певні кроки: розроблено Стратегія національної безпеки України, створено Закон України "Про основи національної безпеки України", виконано дослідження окремих аспектів економічної безпеки держави. В той же час теоретичні і методологічні напрями економічної безпеки в окремих державних сферах в українській економічній науці ще мало вивчені. Тому виникає нагальна потреба в науковій і практичній розробці цієї проблеми, підготовці рекомендацій щодо забезпечення економічної безпеки у перспективі.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Науковий інтерес до проблем забезпечення економічної безпеки держави висвітлено у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як Л. Абалкін, В. Білоус, О. Бандурка, О. Барановський, І. Білько, В. Геєць, С. Глазьев, Б. Грієр, В. Духов, М. Єрмошенко, Я. Жалі-

ло, Б. Кваснюк, Т. Ковальчук, В. Манілов, Г. Маховскі, С. Мердок, В. Мунтіян, Н. Нижник, Є. Олєйніков, Г. Пастернак-Таранушенко, С. Пирожков, К. Петрова, В. Сенчагов, Г. Ситник, А. Сухоруков, Я. Тімберген, І. Червяков, В. Шлемко, Д. Фішер, В. Ярочкін та ін.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Основною метою статті є дослідження шляхів забезпечення економічної безпеки держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Світовий досвід і практика економічних перетворень свідчать про те, що формування національних інтересів і стратегії поведінки держави, в яких національна економіка займає головне місце, є складним багатофакторним й безперервним процесом. Тому не існує безпомилкових критеріїв достовірності того чи іншого розуміння стратегічних інтересів і проведення економічної політики. Напрями державної політики потребують постійного корегування і модифікуються разом із зміною внутрішніх та зовнішніх факторів розвитку економіки.

Рис. 1. Вплив загроз економічній безпеці в економічній та правовій сферах на політику державного реагування*

* розроблено автором на основі джерел.

Отже, проблема національної економічної безпеки виникає разом з формуванням державності та становленням національних пріоритетів.

Соціально-економічні трансформації в економіці України відбуваються одночасно з руйнацією теоретичної платформи, на якій була збудована вся система виробничих відносин централізованої планово-адміністративної економіки. За відсутності нових науково обґрунтованих теорій і концепцій, що підтверджені практикою і відповідають сучасним умовам господарювання, вітчизняні підприємства змушені гнучко адаптуватись до нестабільного соціально-економічного середовища та оперативно знаходити адекватні рішення нетрадиційних складних проблем. Існуюча законодавча база не сприяє розвитку вітчизняного виробництва. Глибокають труднощі економічного характеру, оскільки економіка України схильна до впливу світової кризи (умови забезпечення економічної безпеки й надалі потребують перегляду економічної політики держав всього світу).

Нижче наведені різноспрямовані сфери реагування державної політики на загрози:

- в економіко-правовій сфері (рис. 1);
- у соціальній та науково-технічній сфері (рис. 2);
- в екологічній сфері (рис. 3).

Таким чином, на основі аналізу проблем забезпечення національної економічної безпеки для певного періоду мають визначатися:

1) роль і місце України в міжнародному економічному просторі (її економічний суверенітет, головні тенденції та перспективи сучасного внутрішньо- та зовнішньоекономічного розвитку, визначення зовнішньоекономічного статусу);

2) сфери діяльності, на які розповсюджуються життєво важливі економічні інтереси особи, суспільства і держави;

3) національні економічні інтереси, цілі та пріоритети держави стосовно сфер їх розповсюдження;

4) характер наявних та потенційних загроз для національних економічних інтересів за сферами діяльності;

5) можливості запобігання або нейтралізації цих загроз;

6) варіанти заходів (засобів та форми протидії загрозам) забезпечення національної економічної безпеки держави;

7) адекватний процес діяльності держави та механізм реалізації національної економічної безпеки України.

У політиці економічної безпеки важливу роль відіграє забезпечення фіскальної та монетарної політики в державі. Зв'язок фіскальної та монетарної політики, а також сфери їх впливу для регулювання економічної безпеки в Україні подані на рис. 4.

Основне, що потребує уваги, це проблема поєднання фіскальної та монетарної політики та порівняльна оцінка їх результативності у розв'язанні державних проблем і встановленні економічної рівноваги.

У загальних рисах стратегію забезпечення національної економічної безпеки України можна подати наступною схемою (рис. 5).

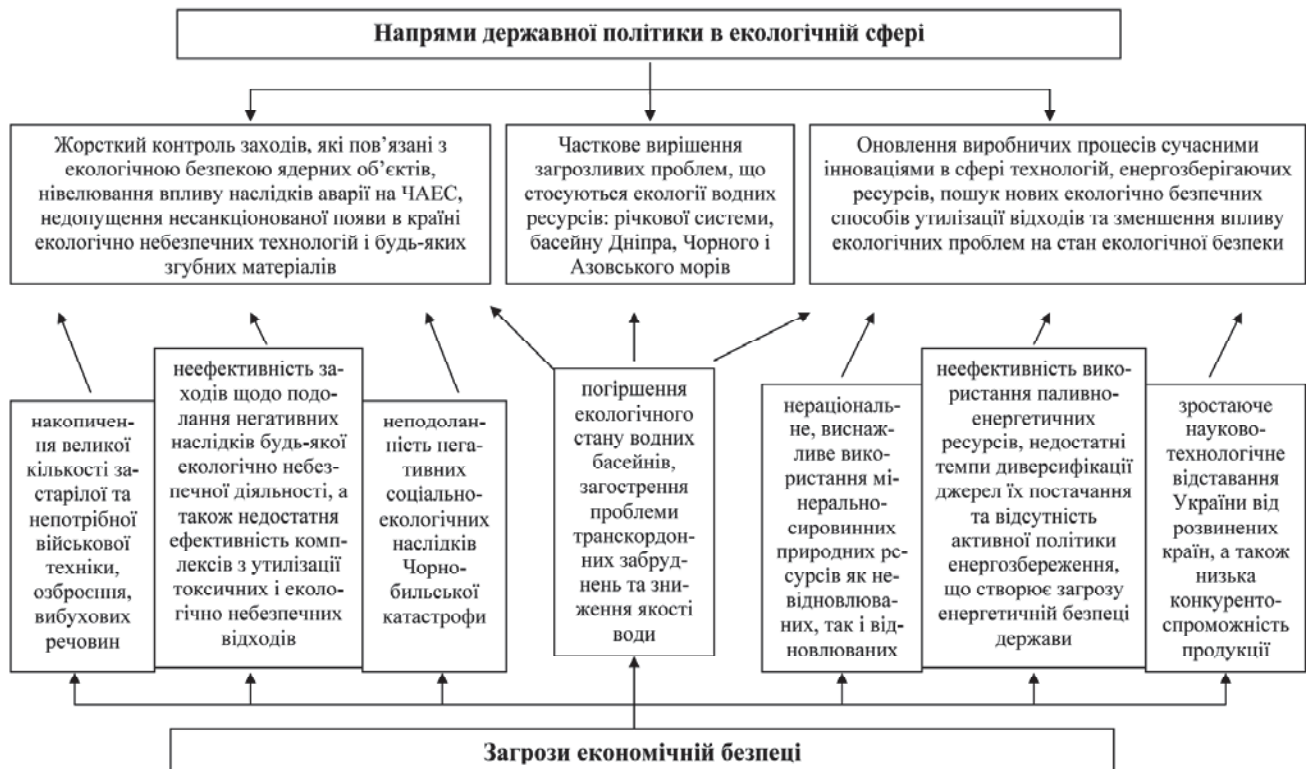
У глобальному сенсі система національної безпеки покликана забезпечувати збереження народу України. Її необхідність проявляється в підтримці існування держави як інституту і належного розвитку суспільства. При

Рис. 2. Вплив загроз економічній безпеці в соціальній та науковій сферах на політику державного реагування*

* розроблено автором.

цьому економічна безпека як одна з найголовніших складових системи національної безпеки передбачає забезпечення правильної роботи всього соціально-економічного механізму в державі, наслідком чого є вільний і закономірний розвиток країни в цілому і кожного її громадянина окремо [9].

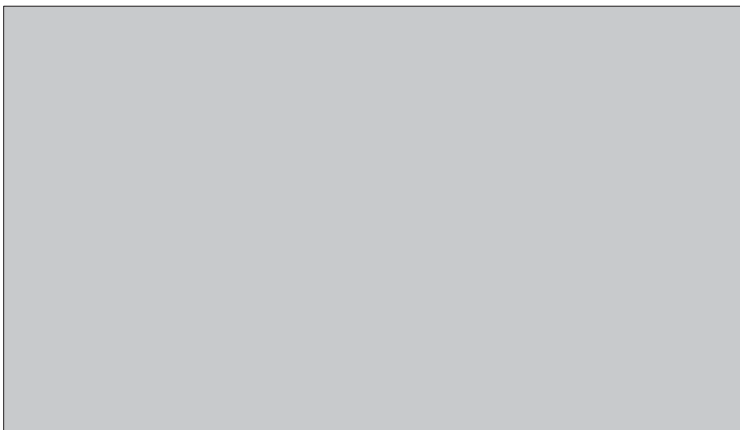
Рис. 3. Вплив загроз економічній безпеці в екологічній сфері на політику державного реагування*

* розроблено автором.

Рис. 4. Сфери впливу монетарної та фінансової політики*

* розроблено автором.

Рис. 5. Основні складові функціонування безпекового механізму*

* розроблено автором.

Часто введення нових державних програм і перетворення перехідного періоду не набувають належної сили і прискорення. Це гальмує темпи економічного розвитку. Але гальмування цих темпів пояснюється не тільки цими причинами. Однією з соціально-ідеологічних причин є нерозуміння (чи недостатнє сприйняття) важливості ринкових перетворень для молодшої, перспективної, але потребуючої вирішення багатьох питань і проблем країни. Поява необґрунтованих економічних рішень є наслідком нерозуміння внутрішньої будови ринкової системи та її поточного стану. В Україні часто пропагується ідея створення програм, в яких влада має наміром пріоритетний розвиток певної галузі, що орієнтована на експорт. Такі експортоорієнтовані галузі мають "виглядати" своїм потенціалом інші галузі економіки, вирівнюючи її структуру і покращуючи фінансове становище.

Іншим моментом важливості втілення стратегічних комплексних механізмів є отримання владними органами підтримки своїх економічних реформ у суспільстві. Мова йде про непопулярні серед населення реформи, які можуть бути цілком прийнятними, але не підготовленими психологічно до оприлюднення серед широких верств: пенсійна реформа, освітня реформа, реформування медичної сфери та ін.

Економічні програми, механізми та заходи створюються не тільки для забезпечення нормальних умов розвитку суб'єктів господарювання та покращення соціаль-

но-економічних умов життя громадян, але й сприяють економічному прогресу, а отже, і забезпеченню економічної безпеки держави.

ВИСНОВОК

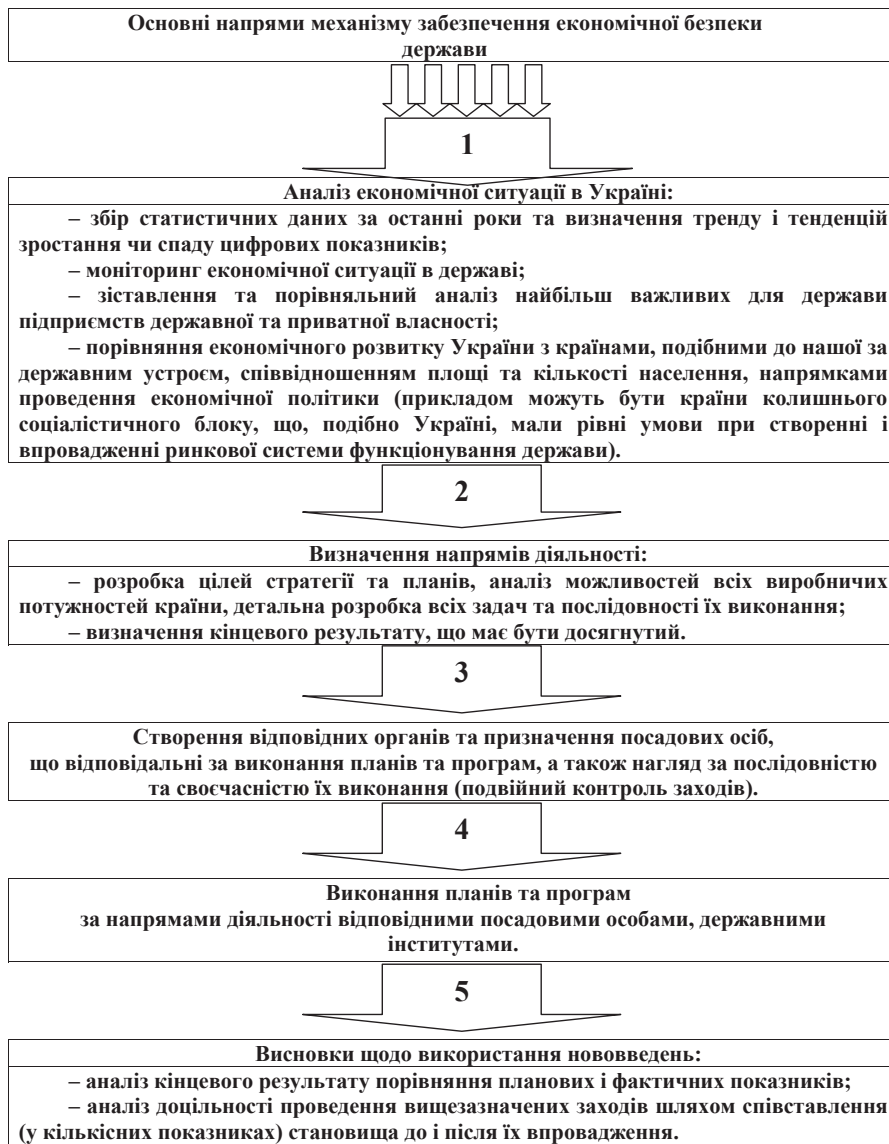
Логіка виходу із системної кризи 2010—2011 р. полягає у використанні системних методів. Це означає, що для розробки економічної стратегії держави має бути створена комплексна система, яка пристосована до сучасних реалій та може згладжувати невідповідність державних програм, проектів і планів економічним потребам суспільства, використання ресурсів та неузгодженості дій у міждержавних стосунках. Ця система відтворює послідовність певних етапів. Така послідовність зображена на рис. 6.

Шляхи реалізації напрямів державної політики у підтриманні національної безпеки в Україні можна резюмувати так:

- 1) оновлення законодавчих актів і концепцій щодо покращення умов колективної безпеки у взаємодії Європи і світу;
- 2) планування певних заходів у проведенні векторної внутрішньої і зовнішньої політики, розрахунок прогнозних ситуацій, пошук шляхів ліквідації загроз;
- 3) грамотна організація структурних перетворень;
- 4) використання всіх видів національних ресурсів — від матеріальних до інформаційних — для забезпечення цільової роботи складових системи;
- 5) групування суб'єктів безпекової системи для вирішення правильного призначення кожного;
- 6) моніторинг спрямованого у двох напрямках впливу соціально-політичних і економічних процесів національної безпеки на безперерйне функціонування економіки;
- 7) оцінка впливу загроз, що мають тенденцію дестабілізації економічної безпеки в короткостроковому та довгостроковому періодах;
- 8) створення дієвої системи запобігання впливу загрозливих тенденцій економічного розвитку на формування загальнодержавних інтересів;
- 9) порівняльна оцінка проведених змін в охороні національної безпеки та залучених на ці потреби витрат;
- 10) більш конструктивне налагодження багатостороннього співпраці України з іншими державами шляхом укладання міжнародних договорів, що прискорюють процеси взаємної політичної інтеграції та консолідації інтересів.

Література:

1. Архипов А. Экономическая безопасность: оценки, проблемы, способы обеспечения / А. Архипов, А. Городецкий, Б. Михайлов. — *Вопр. економіки.* — 2005. — № 12. — С. 36—44.
 2. Белов А. Национальная безопасность — безопасность личности, общества, государства / А. Белов. — *К.: Служба безопасности.* — 2004. — № 9. — С. 6—7.

Рис. 6. Напрями розробки механізму забезпечення економічної безпеки*

* розроблено автором.

3. Бельков О.А. Понятийно-категориальный аппарат концепции национальной безопасности / О.А. Бельков // Безопасность. — М.: 1994. — № 3. — С. 24—28.

4. ВВП на душу населения по ППС в 2009 году [Электронный ресурс] / Статистика стран мира. Обзор / Исаенко А.И. — Режим доступа: <http://iformatsiya.ru/tab1/20-vvp-na-dushu-naseleniya-po-pps-2009.html>

5. Єгоров Ю.В. Екологічна складова у структурі національної безпеки України: державно-управлінський аспект взаємодії / Ю.В. Єгоров. — К.: Стратегічні пріоритети. — № 4 (13), 2009. — С. 191—199.

6. Шлемко В.Т. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: монографія / В.Т. Шлемко, І. Ф. Бін'ко. — К.: РНБОУ, Нац. ін-т страт. досліджень, 1997. — 144 с. — (Сер. "Нац. безпека"; вип. 2).

7. Закон України "Про основи національної безпеки України": за станом на 19 черв. 2003 р. / Відомості Верховної Ради України. — Офіц. вид. — К.: № 39 / 2003. — (Нормативні директивні правові документи).

References:

1. Arkhypov, A. Horodetskyj, A. and Mykhajlov, B. (2005), "Ekonomycheskaia bezopasnost", otsenky, problemy, sposoby obespecheniya, vol 12., pp. 36—44.

2. Belov, A. (2004), "Natsyonal'naia bezopasnost' — bezopasnost' lychnosti, obschestva, hosudarstva", vol.9, pp. 6—7.

3. Bel'kov, O. (1994), "Poniatyjno-katehoryal'nyj apparat kontseptsyy natsyonal'noj bezopasnosty", Bezopasnost, vol. 3, pp. 24—28.

4. Ysaenko, A. (2009), "VVP na dushu naseleniya po PPS v 2009 hodu" [Elektronnyj resurs], Statystyka stran myra, Kyiv, Ukrain.

5. Yehorov, Yu. (2009), "Ekolohichna skladova u strukturі natsional'noi bezpeky Ukrainy: derzhavno-upravlins'kyj aspekt vzaiemodii", Stratehichni priorytety, vol. 4, pp/ 191—199.

6. Shlemko, V. And Bin'ko, I (1997), "Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist' i napriamky zabezpechennia", monohrafiia, pp. 144.

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), Zakon Ukrainy "Pro osnovy natsional'noi bezpeky Ukrainy", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, vol.29.

Стаття надійшла до редакції 28.10.2013 р.